

בעיות ענף הבקר במושב הותיק

כמויות מספיקות של מספוא גס בכל משק כדי להבטיח הזנה מלאה רצופה וטובה במשך כל ימות השנה; השאלה השניה היא — כיוון הסלקציה בעדר. אטפל בסקירה זו בבניה הראשונה בעיקר. להסברת הדברים אביא להלן שתי טבלאות שגם הן הועתקו מהדו"ח הנ"ל.

מספר הפרות במשק	מספר המשיקים לפי מספר הפרות	מספר המשיקים לפי מספר הפרות
מספר הפרות במשק	מספר המשיקים לפי מספר הפרות	מספר המשיקים לפי מספר הפרות
1	1	1
2	1	6
3	4	3
4	16	5
5	15	2
6	9	—
7	4	—
8	5	—

חלוקת המשיקים לפי ייצור החלב השנתי	מספר המשיקים לפי ייצור החלב השנתי	מספר המשיקים לפי ייצור החלב השנתי
חלוקת המשיקים לפי ייצור החלב השנתי	מספר המשיקים לפי ייצור החלב השנתי	מספר המשיקים לפי ייצור החלב השנתי
עד 10.000	—	10
15.000	4	5
20.000	15	4
25.000	20	1
30.000	11	—
35.000	4	—
40.000	1	—

ב־31 מתוך 55 המשקים הוותיקים מונה עדר הבקר 4—5 פרות; ב־36 מתוך 55 משקים נע ייצור החלב השנתי בין 20.000 ל־30.000 ליטר. עדרים אלה מונים בדרך כלל כ־10 ראשים, מתוכם פרות והשאר בני בקר. התעניינתי ביום ביקורי בשאלת שילוב העדרים האלה בתוך המשק החקלאי ועמדתי במפורט על תנאי ייצור המספוא וגודל השטח הדרוש להחזקת העדר במשקים טיפוסיים מסוימים. בדיקה זו נעשתה ב־5 משקים; אפרט להלן את התוצאות, בהן משק תקפים כמה קווים אופייניים, שיש בהם חשיבות

לפני שבועות מספר בקרתי בכפר יחזקאל. זהו אחד המושבים אשר פיתח עדר בקר יפה בעל כושר הנבה נאה באיזור אקלימי קשה. היום מתלבט מושב זה בשאלה כיצד להתאים את ענף הבקר למסגרת המשק החקלאי בכללותו. כדי להבהיר את משמעות הבעיה, אביא כמה מספרים מהדו"ח השנתי של המושב על בקורת החלב וספר העדר לשנת תשי"ד. דו"ח זה הוכן על ידי החברה תרצה וינשטיין, האחראית לפעולה זו בכפר ומתמסרת בהצלחה רבה לתפקיד זה. יש בדו"ח זה חומר מספרי רב־ערך ואני בחרתי רק במספרים אחדים שיש בהם ענין כללי:

בכפר יחזקאל נחלבו בשנת תשי"ד 354 פרות והתנובה הממוצעת היתה 4102 ק"ג חלב עם 3.46% שומן. במשך שנת הדו"ח הזה נמכרו מהכפר 100 פרות לגידול, וזוהי תרומה חשובה מאד לפיתוח עדרי החלב בארץ. מכירת 100 פרות מתוך 476 שהיו בעדר במשך השנה — פרוש הדבר שכל פרה חמישית נמכרה לגידול. מענין לציין שהעדר בכפר יחזקאל שמר על רמה נאותה בתנובת החלב גם בשנות „המשבר“, בשעה שבמשקים ותיקים אחרים התבלטה ירידה בתנובה; ברוב המושבים הוותיקים היתה בשנים 1951—1954 ירידה רצינית מאד בתנובת החלב הממוצעת עקב השינויים בהזנת העדר וצמצום השימוש במזון מרוכז.

התפתחויות תנובת החלב הממוצעת לפרה בשנה

השנה	בכפר יחזקאל	בספר העדר הארצי
תש"ח	3719	4342
תש"ט	3722	—
תש"י	4008	4015
תשי"א	בלי בקורת	3869
תשי"ב	4110	3796
תשי"ג	4048	3896
תשי"ד	4102	4197

שתי בעיות הן כיום המרכזיות בענף זה: האחת — התאמת גודל העדר לאפשרויות ייצור

שים כ-12.5 ד' שלחין; השטח הדרוש להזנת העדר (כולל פלחה משותפת) היה — 33.5 ד' שלחין ו-38 ד' בעל. לרשות כל ראש מבוגר עמדו כ-3.6 דונם בשלחין ו-4 דונם בעל שהם ביחד 4.6 „דונם שלחין סטנדרטיים“⁽¹⁾.

מקורות האספקה של העדר היו:

מזון מרוכז	13.000 יח"מ = 39%
מרעה טבעי	1.000 " = 3%
מספוא גס קנוי מבחוץ	7.500 " = 23%
מספוא גס מהפלחה	
המשותפת	3.900 " = 11%
הערך המחושב של המספוא	
מ-21 דונם שלחין	7.673 " = 24%

ס"ה לפי התצורות

התיאורטית 33.073 יח"מ = 100%

לפי זה יוצא, שכל דונם שלחין שגורע במשק יצר רק 366 יח"מ.

יש להניח שלמעשה היו היבולים הרבה יותר גבוהים ומשום כך מתקבל על הדעת שהזנת העדר היתה עשירה יותר והפרות קיבלו מנות גדולות, מעל לתצורות התיאורטיות המחושבות. הזנה עשירה זו נתנה את אותותיה בתגובת החלב הממוצעת הגבוהה שהושגה במשק זה וגם במצב הגופני המצויין של העדר. בעל העדר מאשר הנחה זו באומרו, ששיטת ההזנה שלו היא: „להגיש לפרות מספוא גס באופן חפשי ולפי רצונן, ללא כל הגבלות“. ראוי במיוחד לציין, שתגובת חלב גבוהה זו נוצרה בלבד בעזרת 1383 ק"ג מזון מרוכז בשנה לכל ראש מבוגר.

חשק ב.

במשק א' הושגה תגובת חלב ממוצעת גבוהה מאד הודות להזנה עשירה. אבל אליה וקוץ בה, כיוון ש-23% מהתצורות היווה המספוא הגס שנקנה בחוץ. במשק ב. יש לפנינו דוגמה של עדר שתגובת החלב הממוצעת שלו גם היא ראוייה לציון — 4617 ק"ג; אולם כאן כמעט כל המספוא הגס שהיה זרזר לעדר נוצר באדמת המושק עצמו. דבר זה נתאפשר הודות ליבוי

לגבי בירור בעיית גודל העדר במושב הוותיק. לפני שאמסור את הפרטים על כל אחד מהמשתתפים אציין כמה דברים משותפים לכולם.

בכפר יחזקאל, חלק של אדמות הפלחה הוא בעיבוד משותף. היבול משטחים אלה מתחלק שווה לכל חברי המושב. בשנת תשי"ד עבדו לפי תכנית דלקמן:

א. 1900 דונם אדמת בעל גורעו שחת עבור 75 משקים. לכל משק הוקצו איפוא, כ-26 דונם והיבול שקיבל כל חבר היה כ-8 טון שחת.

ב. 700 דונם אדמת בעל גורעו לתחמיץ שהתחלק רק בין 58 המשקים הוותיקים (משקי ההרחבה לא השתתפו); לכל חבר כ-12 דונם. והיבול היה כ-8 טון תחמיץ.

ג. 160 דונם אדמת שלחין היו זרועים אספת ולרשות כל חבר עמדו קצת יותר מ-2 דונם אספסת שנקצרו לרוב כמספוא ירוק. אעבור עכשיו לתיאור כל משק שנבדק.

חשק א.

המצב הגופני של העדר טוב מאוד. זהו אחד העדרים המצטיינים בכפר. תגובת החלב הממוצעת בשנה האחרונה היתה 5106 ק"ג, והייצור הכללי — 34.207 ק"ג חלב. גודל העדר במוצע שנתי: 6.7 פרות, 5.5 עגלות ובס"ה 12.2 ראשים שהם 9.4 „ראשים מבוגרים“⁽¹⁾ בממוצע שנתי. תצורות המזון המחושבת של העדר הזה הגיעה בשנה ל-33.730 יחידות מזון. משק זה עשה מאמצים מיוחדים כדי לספק לעדרו כמויות גדולות של מספוא גס. הוא זרע בשטחי השלחין שלו את הגידולים הבאים: 6 ד' אספסת; 2 ד' סלק בהמות; 6 ד' תירס; 3 ד' סתוויון; 2 ד' תלתן; 1 ד' פול; 1 ד' תלתן פהלי ובס"ה 21 דונם מספוא שלחין. נוסף לזה הוא הוציא את עדרו במשך 90 יום למרעה הטבעי ואסף בו 1000 יח"מ לפחות. הוא קנה מספוא ירוק נוסף ממשקי הסביבה בכמות של 3.000 יח"מ בערך וכן 10 טון שחת; בס"ה נקנו, איפוא, מהחוץ כ-7.500 יח"מ מספוא גס, שלייצורם היו דרו

(1) 2 עגלות = 1 ראש מבוגר.

(1) 4 ד' בעל = 1 ד' שלחין סטנדרטי.

לראש מבוגר בשיעור של 65% של התצרוכת המלאה היו נחוצים כ־2 דונם שלחין ו־41 דונם בעל, המסתכמים ב־3 דונם שלחין סטנדרטיים. הישגי עדר זה ושילובו במשק החקלאי הם מאלפים מאד לגבי תכנון ענף הבקר במשק המושבי הוותיק.

משק ג.

משק זה מדגים תכנון בלתי תכליתי של ענף הבקר. העדר מונה בממוצע שנתי 8.3 פרות ו־7 בני בקר ובס"ה 15.3 ראשים, שהם 11.8 ראש מבוגר. העדר גדול מדי בהתחשב עם אפשרות יות המשק ליצור מספוא גס; וכתוצאה מזה ניזונו הפרות במידה בלתי מספיקה ולא הגיעו לתנובות חלב רצויות ואף בני הבקר פגרו בהתפתחותם. מעניין לציין שבמשק זה הופק מהעדר הגדול שלו פחות חלב מאשר בשני המשקים שהוזכרו לעיל; הייצור השנתי הגיע ל־24,061 ק"ג בס"ה והממוצע השנתי לפרה היה 2902 ק"ג חלב.

התצרוכת השנתית של עדר זה מסתכמת ב־34,934 יחידות מזון. נוסף לפלחה המשותפת נזרעו במשק זה 3 דונם תלתן, 2 דונם אספסת, 5 דונם תירס, 3 דונם סלק מספוא, ובס"ה 13 דונם מספוא שלחין; כן נקנו עוד 9 טון שחת והואבסו כ־5 טון קש. צריכת המזון המרוכז הגיעה ל־12 טון. האספקה לעדר זה באה, איפוא, מ־13 דונם שלחין שבאדמות בעל העדר, 5 דונם שלחין שהיו דרושים לייצור המספוא הקנוי ו־38 דונם בעל בפלחה המשותפת. לכל ראש מבוגר הוקצו כאילו 1.5 דונם שלחין ו־3.2 דונם בעל ובס"ה 2.3 דונם שלחין סטנדרטיים.

מקורות האספקה היו:

מזון מרוכז	12.000 יח"מ	34%
מספוא גס קנוי	3.000 "	9%
מספוא גס מהפלחה המשותפת	3.900 "	11%
קש	1.000 "	3%
ערך המספוא המחושב	15.034 "	43%
מ־13 ד' שלחין		

ס"ה לפי התצרוכת

התיאורטית 34.934 יח"מ 100%

לים הגבוהים שנאספו במשק זה משדות השלחין. בממוצע שנתי היו בעדר 6.1 פרות ו־6 עגלות; בס"ה 12.1 ראשים, שהם 9.1 ראשים מבוגרים. תנובת החלב השנתית היתה 28,161 ליטר. תצריכת המזון התיאורטית מסתכמת ב־31,514 יח"מ.

מחוץ לפלחה המשותפת נזרעו במשק זה שטחי מספוא בשלחין כדלהלן: 7 ד' אספסת; 2 ד' סתוויון; 1½ ד' סלק מספוא; 5 ד' תירס; ובס"ה 5½ דונם מספוא שלחין. נקנו מהחוץ 3 טון שחת ו־5 טון קליפות הדורים. מקורות האספקה במשק זה היו:

מזון מרוכז	11.050 יח"מ	35%
מספוא גס קנוי מן החוץ	1.600 "	5%
מספוא גס מן הפלחה המשותפת	3.900 "	12%
הערך המחושב של המספוא מ־15.6 ד' שלחין	14.964 "	48%

ס"ה לפי התצרוכת

התיאורטית 31.514 יח"מ 100%

דונם אחד מספוא שלחין הניב, איפוא, 964 יחידות מזון. לכאורה נראית תפוקה כזאת כגדיר לה מאד. תנובת החלב הגבוהה ומצבו הגופני של העדר מעידים שהבקר קיבל את מלוא המנה שהגיעה לו. גם מהימנות הרישום במשק זה אינה מעוררת ספקות, ויש לקבל את המספר הזה כמתאים למציאות; וזה מוכיח שבי טיפול נכון, זיבול טוב ובמחזור זרעים מתאים אפשר להגיע ליבולים שהנם גבוהים בהרבה מהמקובל.

הודות ליבולים אלה עלה בידי משק זה להחזיק בעדר גדול באופן יחסי בעל רמת תנור בה גבוהה, ולהגיע לייצור של 28,000 ק"ג חלב בשנה; והעיקר שההזנה בחלקה המכריע התבססה על מספוא גס מתוצרת המשק ומזון מרוכז ניתן בגבולות המנה המוקצבת 1209 ק"ג מזון מרוכז בשנה לכל ראש מבוגר. השטח שסיפק מספוא זה מצטרף איפוא, מ־15.5 ד' מספוא שלחין ו־38 דונם בעל בפלחה המשותפת שבי רשות האכר עצמו ועוד כ־2.7 ד' שלחין לייצור המספוא הגס שנקנה בחוץ. לייצור המספוא הגס

כ־36.2 דונם שלחין ו־38 דונם בעל. השטח שהוקצב, איפוא, לראש מבוגר היה כ־3.5 דונם שלחין ו־3.6 דונם בעל או 4.5 דונם שלחין סטנדרטיים.

מקורות האספקה היו:

מזון מרוכז	15.550 יח"מ	43%
מספוא גס קנוי	4.300 "	12%
מספוא גס מהפלחה		
המשותפת	3.900 "	11%
מספוא גס ממקורות שונים	5.000 "	14%
ערכו של המספוא הגס		
מ־21 ד' שלחין	7.222 "	20%
ס"ה לפי התצרוכת		

התיאורטית 35.972 יח"מ 100%

מדונם שלחין בשדות המשק הנה הפיקו רק 344 יחידות מזון. גם כאן כמו במקרה של משק א' יש להניח, שלמעשה הניבו שדות המספוא יכול גבוה בהרבה; הפרות קיבלו ודאי מנות גדושות שעלו על הנורמות התיאורטיות והגיבו יפה בהניבן תוצבות חלב גבוהות; גם המצב הגופני של העדר מאשר הנחה זאת.

במשק זה, נוסף למנות הגדושות של מספוא גס ניתנה גם כמות גדולה באופן יחסי של מזון מרוכז, שהגיעה עד ל־1.5 טון לראש מבוגר בשנה. ניתוח זה של ההזנה מלמד אותנו שגם במשק זה לא התאים גודל העדר ליכולת המשק לספק לו את מלוא התצרוכת במספוא גס, ורק הודות למאמציו המיוחדים של בעל העדר, ניתנה לעדר הזנה עשירה מאד והושגה רמת תנובה נאותה.

משק ה.

גודל העדר בממוצע שנתי היה 6.4 פרות ו־7 עגלות ובס"ה 11.4 ראשים, שהם 8.9 ראשים מבוגרים. ייצור החלב השנתי — 26.000 ק"ג והתנובה הממוצעת לפרה — 4040 ק"ג חלב. המצב של העדר מדולדל במקצת; הפרות נראות בעלות כושר הנבה גבוה מזה שהושג למעשה ומתקבל הרושם שהמזון ניתן בצמצום. שטחי השלחין שהוקצבו לעדר, גם הם היו מצומצמים והסתכמו ב־12½ דונם שלחין שהתחלקו: 1 דונם תירס, 2 ד' סתווין; 2 ד' ש"ש.

על יסוד סיכום זה יוצא שדונם שלחין הניב 1156 יחידות מזון. אין להניח ששדות המספוא במשק זה הגיעו לתפוקה כזאת. מתקבל על הדעת שהיבולים היו נמוכים בהרבה והעדר קיבל פחות מזון משהיה דרוש לו. מצבו הגופני של העדר העיד על כך יפה. רוב הפרות נראו רזות ומדולדלות ואף בני הבקר פיגרו בהתפתחותם; באופן מיוחד בלט מצב גופני זה אצל המבכירות והפרות הצעירות. תת תזונה זו נתנה את אותותיה גם ברמת התנובה שהיתה בלתי משביעה רצון בהחלט. יש לראות כל זאת כתוצאה של חוסר תיאום בין גודלו של העדר, לבין אפשרויות הייצור של מספוא גס במשק זה.

משק ד.

במשק זה קיים אחד העדרים הטובים של הכפר. היו בו בממוצע שנתי 6.9 פרות ו־7 עגלות. בס"ה 13.9 ראשים, שהם 10.4 ראש מבוגר. התנובה השנתית — 34.272 ק"ג. התנור בה הממוצעת לפרה ולשנה הגיעה ל־4967 ק"ג חלב. במשק זה נעשו מאמצים רבים לספק לעדר הזנה עשירה וטובה. כדי להבטיח לעדרו את המספוא הדרוש, נאלץ היה בעל המשק לקנות 8 טון שחת, ו־14 טון קליפות הדורים; נוצלו על ידו 8 דונם מרעה טבעי על מגרש של שכנו שלא היה מעובד; הוא אסף 5 טון שחת מעשבי בר והכין 13 טון תירס נוסף לתחמיץ שהוכן משדות הפלחה המשותפת. במשק עצמו נזרעו שטחי מספוא כדלקמן: 2 ד' תלתן, 1 ד' פול, 4 ד' אספסת, 2 ד' סלק מספוא, 3 ד' תירס לירק, 4 ד' סתווין, ו־5 ד' מרעה שלחין. שרעו בו במשך כל חודשי השנה הודות לתלתן־זון שעלה יפה בחודשי החורף.

לפי זה סופק המספוא לעדר זה משטחים אלה: 21 דונם בשדות השלחין של המשק, מספוא קנוי בעל ערך של 4300 יח"מ שלייצורו דרושים היו כ־7.2 דונם שלחין, ועוד 5.000 יח"מ ממקורות שונים שלייצורן דרוש היה שטח של 8 דונם שלחין בערך. החישוב של יכולי השטחים וגודל השטח לראש הנו מסובך במקצת במשק זה ואינו מדויק ביותר. לא נהיה רחוקים מהמציאות אם נחשב, שעמדו לרשות העדר

1.68 דונם מאדמת השלחין של המשק;
0.77 דונם שלחין לייצור המספוא הגס הקנוי
או זה שנאסף ממקורות עזר שונים;
0.96 דונם שלחין שהם שווי-ערך ל-3.83
דונם בעל מהפלחה המשותפת;
ובס"ה 3.41 דונם שלחין סטנדרטיים להזנת
כל ראש מבוגר.

על שטח כגון זה נוצרו כ-2082 יחידות מזון
— שהם כ-611 יח"מ מכל דונם. נוסף למספוא
גס זה, קיבל כל ראש מבוגר — 1242 ק"ג
מזון מרוכז בשנה, ובס"ה 3324 יח"מ. הפרה המ-
מוצעת מסוג זה יצרה 4265 ק"ג חלב.

מקורות המספוא במשקים האלו היו כדלקמן:

מזון מרוכז	61.600	יח"מ	37%
מספוא גס מהפלחה			
המשותפת	19.500	"	12%
מספוא גס קנוי	18.000	"	11%
מספוא גס ממקורות			
עזר שונים	7.000	"	4%
ערך המספוא הגס מ-83.5 ד'			
שלחין שבשדות המשק	68.793	"	36%

ס"ה לפי התצורות

התיאורטית 164.893 יח"מ 100%

היוצא מזה שכל דונם שלחין (דונם עיבוד)
בשדות המשק הניב כ-704 יחידות מזון.

במשק הבינוני הזה מנה העדר 6.9 פרות
ו-6.1 בני בקר ובס"ה 13 ראשים, שהם 9.9
ראשים מבוגרים. לייצור המספוא הגס בשביל
עדר זה היו נחוצים 16.7 דונם (עיבוד) משדות
המשק, 39 ד' בעל בפלחה המשותפת וכ-76
דונם שלחין כדי לייצר את המספוא הגס שנקנה
או נאסף ממקורות עזר שונים.

מספרים אלה מעלים את המחשבה, שעדר
כזה היה קצת יותר מדי גדול בהתחשב עם אפי-
שרויותיו של המשק לייצר מספוא גס ממקורות
עצמיים. אמנם, דוגמת משק ב' מוכיחה שעיי-
העלאת היבולים בשטחי המספוא (לפי הדוגמה
מ-700 ל-960 יח"מ) ניתן גם לקיים עדר בגודל
זה במכסת הקרקע הקיימת מבלי להיזקק לכמר
יות ניכרות של מספוא גס מהחוץ. יתכן שהכנ-
סת גידולי תעשייה מסויימים למסגרת המשק

1 ד' פולים, 1½ ד' תלתן, 4½ ד' אספסת ו-2
ד' סלק. סופקו עוד כ-5 טון מספוא מפסולת
גן הירקות והערכתי זאת ביבול של ½ דונם
שלחין בערך. כ-3—4 טון שחת נוצרו במשק
הפרטי נוסף לשחת שסופקה מהפלחה המשותפת.
מהחוץ ניקנו 3¾ טון שחת, 3½ טון קליפות.
לפי זה מתחלקים מקורות האספקה כדלקמן:

מזון מרוכז	10.000	יח"מ	34%
מספוא גס קנוי מן החוץ	1.600	"	5%
מספוא גס מהפלחה			
המשותפת	3.900	"	13%
ערכו של המספוא הגס			
מ-13 ד' שלחין	13.900	"	48%

ס"ה התצורות

המחושבת 29.400 יח"מ 100%

לפי זה הניב כל דונם שלחין במשק למעלה
מ-1.000 יח"מ. יש יסוד להניח, שלמעשה לא
הגיעו היבולים לרמה זו וכנראה ניתנו מנות
קטנות יותר; אפשר היה לקבל את האישור לכך
ממצבו הכללי של העדר, שתואר כבר לעיל.
המנה השנתית של מזון מרוכז גם היא היתה
מצומצמת, והגיעה ל-1121 ק"ג לראש מבוגר.

השטח שעמד לרשות העדר: 13 דונם שלחין
משדות המשק, 38 ד' בעל בפלחה המשותפת
וכ-27 דונם שלחין לחשבון המספוא הקנוי.
לראש מבוגר הוקצו, איפוא, 1.8 ד' שלחין —
4.3 ד' בעל שערכם כ-2.8 דונם שלחין סטנדר-
טיים. למרות שעדר הבקר לא היה מן הגדולים
הרי השטח שהוקצה לייצור המספוא נתגלה
כקטן מדי ולא סיפק את מלוא התצורות. מתק-
בל הרושם שעדר זה יכול היה לגלות בושר
הנבה גבוה יותר, אילו הוקצה שטח רחב יותר
לייצור המספוא במשק.

סיכום.

כדי שתתקבל תמונה כוללת יותר, ננסה
לסכם את החומר על 5 המשקים הנ"ל ולנתח
את מהותו של "המשק הבינוני" המופיע כממור
צע לחמשת המשקים האלה. מתברר שבמשק
בינוני כזה היה צורך להקצות להזנת כל ראש
בקר מבוגר את השטחים הבאים:

מרוכז. השטח הדרוש ליצירת המספוא הגס יצטרך להיות בגבולות של 22 דונם שלחין סטנדרטיים.

אם הפלחה המשותפת (כולל 2 דונם האספספס) תספק כמו עד כה כ-5300—5500 יח"מ, יצטרכו להקדיש משטחי השלחין שלרשות כל משק כ-15 עד 16 דונם עיבוד. התגובה השנתית של עדר זה תנוע סביב 22.000 ליטר חלב ומוזה כ-17.000 לשיווק. יש להניח שמעדר כזה אפשר יהיה להוציא למכירה כל שנה כ-1½ פרות או מבכירות לגידול ונוסף לזה 2 עגלים גמולים. ההכנסה ברוטו מהענף הזה תהיה בגבולות אלה:

מכירת 17.000 ליטר חלב א' 225 פר' 3.825 ל"י	
" 1½ פרות או מבכירות א' 1.200 ל"י	
" 1.800 ל"י	
" 2 עגלים גמולים 600	
ס"ה 6.225 ל"י	

עם הגדלת היבולים משטחי המספוא הקיימים, דבר שמתקבל על הדעת, או ע"י תוספת מספוא גס מגידולי התעשייה, תינתן האפשרות להגדלה של העדר בשני ראשים (פרה ועגלה) ואז תעלה ההכנסה עד ל-7.500 ל"י בערך.

חובה נעימה היא לי להודות לכל חברי כפר יחזקאל ובמיוחד לבעלי 5 העדרים הנזכרים בסקירה זאת על עזרתם לי, לחברי ועדת הבקר, לחברה תרצה ויינשטיין ולמדריך הנדל תודה מיוחדת, כי בלי עזרתם החשובה בשעת ביקורי בכפר יחזקאל לא היה עולה בידי לרכז את החומר הנ"ל.

א. לוי,

מנהל המחלקה לבקר

החקלאי, תפתח לפנינו אפשרויות חדשות של שילוב ענף הבקר במשק השלחין האינטנסיבי. לכמה מהגידולים כגון סלק סוכר, בוטנים, גרי גרים מתבואות קיץ, היתרון שבצד יבולם העיקרי הם מותרים כמויות ניכרות של מספוא גס, היכולות לעזור באיזון מנת הבקר, ללא הטלת עול מיוחד על שטחי השלחין והשימוש במי השקאה.

נראה לי שהסקירה וניתוח החומר על חמשת המשקים הנ"ל ממושב כפר יחזקאל מאפשר לנו לסכם כמה מספרים היכולים להיחשב כטיפוסיים לגבי המשק המושבי הותיק, וברצוני לחזור עליהם שוב.

השטח הדרוש לייצור המספוא הגס לכל ראש מבוגר (2 עגלות יכולות בדרך כלל להיחשב כראש מבוגר אחד) הוא בגבולות 3.5 דונם שלחין (דונם עיבוד) סטנדרטיים. כל דונם בפלחה בעל הוא שווה ערך ל-0.25 דונם שלחין. כושר ההנבה של דונם שלחין כזה עולה במקצת על 600 יחידות מזון; במשקים מצטיינים יכול זה יגיע ל-900 יח"מ ואף יותר מזה.

העלאת היבולים בשטחי המספוא, זוהי הדרך הבטוחה ביותר להגדלת העדר. בלעדי הגברת בסיס זה של האספקה, מתהווה במשקים בעלי עדרים גדולים מצב של תלות בהספקת המספוא הגס מהחוץ. לעתים גורם מצב כזה של צמצום מנת המספוא להפחתה בתגובת החלב ולהפריעות בהתפתחות בני הבקר.

על יסוד המספרים שהובאו אפשר להגיע למסקנה, שבתנאים הנוכחים של כפר יחזקאל גודל יחידת העדר לא צריך לעלות על 5 פרות ו-4 עגלות. להזנת עדר כזה דרושות כ-16000 יח"מ במספוא גס וכ-8400 ק"ג מזון

ייצור החלב העולמי בעליה

ב-16 המדינות בעלות המשקל המכריע בייצור החלב העולמי עלה הייצור הכללי בשנת 1954 בארבעה מיליון טונות על הייצור של 1953 אשר אף הוא היה 8.1 מיליון טון גבוה מן הייצור שנה אחת קודם. ארגנטינה תופסת את המקום הראשון עם גידול של 24% וארה"ב 19%.

טבלת ריכוז (בעיית ענף הבקר במושב הוותיק)